

BIBLIOGRAFIA

Xilografies antigues del Bt. Ramon Lull. Estampa d'en Felip Guasp. Mallorca MCMXV foli.

Amb aquesta publicació, feta amb molta esplendidesa en commemoració del VI^è Centenari de la mort d'En Lull, la casa Guasp, de Mallorca, que ja estampava obres lulianes en el segle XVII^è, reproduïx algunes interessants xilografies del segle XVIII^è, triades d'entre les moltes que encara es conserven en els prestatges de la seva impremta. El llibre constitueix una de les contribucions més interessants fetes a la bibliografia luliana en l'any del Centenari, i és un primer pas, donat ben en ferm, per a arreplegar la riquíssima iconografia luliana en manuscrits, llibres, impresos i estampes. Es desitja que el Sr. Felip Guasp i Vicens continuï publicant tots els gravats que encara conserva, a ésser possible, fent constar el lloc on foren publicats i si són llibres o estampes. La manca d'aquesta indicació treu valor al present recull. — A.

Corona d'Aragó y sos antichs dominis: Catalunya, Valencia, Balears, Sardenya, Nápoli y Sicilia. Catalech de llibres en venda en la Llibreria Antiquaria d'Antoni Palau, Carrer de S. Pau, 41, Barcelona. 1916. [Barcelona, Jepús, 1915.] — XII + 265 pp.

El simpàtic llibreter N'Antoni Palau i Dulcet ha publicat aquest catàleg, del que n'ha fet una tirada de trenta exemplars numerats en paper de fil, dels que ha tingut la bondat de regalar-nos-en un. Per aquest motiu, pel seu caràcter monogràfic, i sobretot per les curioses notícies que l'encapsalen, relatives a la història del comerç de llibres vells a Barcelona en el segle XIX^è, no volem deixar de parlar-ne en aquestes planes. S'hi descriuen en conjunt 5,863 títols, ordenats per matèries, amb un copiosí índex alfabètic d'autors que facilita la consulta, convertint el catàleg en un repertori ben útil. Molt sovint, els títols van acompanyats de notes explicatives de son contingut, i alguns articles se surten del marc dels catàlegs de venda de llibres, per a convertir-se en veritables bibliografies, citant tota mena d'obres que facin referència al tema, fins quan no figuren en la col·lecció d'En Palau. Mostra d'aquestes bibliografies de temes especials ne són les referents a la Conca de Barberà, tan estimada d'En Palau (313 títols), i a les obres d'En Balma (414 títols); d'una i altra (la darrera sobretot, ateny veritable importància) n'ha fet l'autor una tirada apart, també en paper de fil. Molt interessants són també les

notícies que arreplega al davant del catàleg sobre els llibreters de vella Barcelona. Tot llegint-les, un hom s'enforteix en el propòsit de col·leccionar els butlletins de venda dels antics llibreters barcelonins, per a estudiar com se desferen moltes de les biblioteques que ens transmeté el segle XVIII^a, i la història de la naixença de les nostres col·leccions del XIX^a. En Palau dona una cronologia interessant, animada amb molts records personals ben vius. Però no compartim el pessimisme dels seus últims mots. No es poden desconèixer els esforços que es fan de dèu anys a la nostra part per aturar i vincular definitivament a Barcelona els tresors bibliogràfics del nostre passat. La nostra BIBLIOTECA DE CATALUNYA, on tantes joies en perill d'esgarriar-se s'hi han aixoplugat, n'és una prova ben palesa. — J. R.

Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona. VIII, 1915.

SOLER PALET, J. : *Notícies biogràfiques inèdites d'En Bartomeu Mates, autor de la cèlebre Gramàtica Llatina Incunable* (p. 33-42). — Les úniques dates conegudes de la vida de l'autor de la famosa gramàtica d'En Mates, les publicà el Sr. E. Canibell en la reimpressió que en féu en 1906; corresponen als anys 1466 i 1467, i indiquen que llavors ja era mort. El Sr. S. i P. ha trobat altres documents que s'hi refereixen, essent el més antic del 18 d'agost de 1424, i l'últim del 7 de juliol de 1463; aquesta data és interessant, perquè adelanta de dos o tres anys, almenys, l'època la mort d'En Mates, que En Canibell fixava entre 1465 i 1466. Basat en aquests documents, l'autor torna a plantejar la qüestió de l'autenticitat del colofó de la *Gramàtica* (Barcelona, 1468). Les raons del Sr. S. i P. són purament conjecturals i no convencen del tot, però és ben cert que els fets van tirant per terra bona part de la cronologia que els historiadors dels orígens de la impremta espanyola donaven per establerta. Primer, el descobriment d'una edició de 1495 de l'obra d'En Mates, destrueix la correcció que En Haebler proposà al colofó (1498 en lloc de 1468); més tard, el Sr. Serrano i Sanz, al demostrar documentalment l'existència d'una impremta a Saragossa en 1473, ha donat un cop mortal a la, abans, indiscutida prioritat de l'estampa valenciana. El senyor Miquel i Planas, al comentar aquesta última troballa (*El Poble Català*, 26 febrer 1915), se decanta envers l'autenticitat del colofó de 1468, fonamentant-se en què no és improbable que l'estampa fos coneguda a Barcelona quatre o cinc anys abans que ho fos a València i a Saragossa. Aquest és l'argument de més força que fins ara s'ha aduït en favor del discutidíssim incunable barceloní.

MIRET I SANS, J. : *Escolars catalans al Estudi de Bolonia* (p. 137-155). — D'aquest curiós estudi, ens interessen especialment les notes de compres de llibres fetes a Bolonya per estudiants catalans. Una d'elles (p. 152), de l'any 1264, es refereix a un Digest nou amb la glosa d'Accursius, comprat per trenta lliures bolonyeses; l'altre (p. 153), és la venda feta pel conegut estacionari Suliman, pare del jurista Martí del mateix nom († 1306), d'una *Summa Azonis* (sobra segurament la correcció *accionis*).

MAS, Mn. J. : *Notes documentals de llibres antics a Barcelona* (p. 155-167, 238-251). — Es un recull interessantíssim, en curs de publicació, de notícies relatives a compres i deïxes de llibres a distintes iglésies i persones, però tretes totes del nostre ric arxiu catedral. Es impossible extractar-les totes, i ens limitarem a senyalar les més importants. Criden primerament l'atenció les referents a la biblioteca de la Seu de Barcelona : la més antiga és

de l'any 1016, bastant anterior al conegut instrument de compra d'un Priscià de l'any 1043, existent a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (Beer, *Handschriftenschatze Spaniens*, 65) que era considerat com la més vella notícia conservada de l'existència d'aquella biblioteca. Les donacions de N'A. de Caldes (1195) i Berenguer de Palou (1197) ja les havia extractades el P. Villanueva (*Viaje*, XVIII, 112). De l'any 1386 és un pagament relatiu a la instal·lació i encadenament dels llibres a la llibreria de la Seu.— Les notes anteriors al segle XIII, són relativament abundoses, i donen materials per a l'estudi del preu dels llibres a Catalunya. Val la pena d'esser mencionat el canvi d'un llibre per una vaca amb sa vedella (998), valoració en espècie, que fa bon costat a la que es troba en el ja citat instrument de 1043. La major part dels llibres són litúrgics o jurídics, i entre aquests és curiosa la llista dels cedits a un estudiant de Lleida en 1401. Obres en català o de caràcter literari i profà se'n troben en les biblioteques de dos seglars: En Joà de Mitjavila, mercader de València (1331), tenia un *Blanquerna*, les *Ores de Santa Maria*, *Furs de València*, *Costumes de la mar*, i un *Romanç de Tristany* (en català o en francès?; és la primera vegada que el veiem citat en una biblioteca a Catalunya); en Jaume Cavaller (1352) tenia un *flors sanctorum* català. Els *libri artium* apareixen rarament; en la deixa de mestre Grau (1233) s'hi citen *libros de fisica*, i En Francesc Fonollet (1353) tenia diversos llibres gramaticals: *Grecisme*, *Cató*, *Comptentus*, *Tubias* (no *cubias*!). — Del segle XIII, són dos curiosos contractes de copistes: en 1247 fra Castelló Bavi s'obliga, donant per garantia unes cases seves i una biblia, a copiar un llibre que havia cobrat per endavant; en 1260 En Ramón Basset de Piera es lloga com a copista per una certa quantitat, a més del menjar i el vestir. Com a llibreter s'hi menciona, en 1306, En Johannutius de Fulgineo, romà, que ven a Burdeus un digest a Arnau de Comes. D'il·luminador sols se'n cita un, mestre Miquel, i encara en 1413. Les notícies de relligadors confirmen que aquesta art l'exercien quasi únicament els jueus a Catalunya en el segle XIV, i els registres del nostre Arxiu del Reial Patrimoni en poden donar moltes altres proves.— Aquesta publicació de l'incansable Mn. Mas, de tan gran interès per a l'estudi de les nostres biblioteques mig-evals, ha de marcar el començ de la història de la llibreria Capitular de Barcelona. Però els documents aïllats diuen ben poca cosa, si s'obliden els mateixos manuscrits que afortunadament s'hi conserven encara, i que és urgent donar a conèixer, començant per publicar el catàleg que en dreçà el P. Caresmar. Déu vulgui que hagin passat per a no tornar els temps en els que no es permetia pendre notes d'aquell inventari a un savi tan venerable i digne de confiança com el P. Denifle!

BATISTA I ROCA, J. M.: *Catàlech de les obres lulianes d'Oxford* (p. 204-228). — Els fons lulians de les biblioteques angleses no havien estat encara analitzats detingudament, i això augmenta l'interès de la descripció dels manuscrits d'Oxford (principalment la Bodleiana), que ha començat a publicar el Sr. B. La major part dels manuscrits es refereixen a obres d'alquímia, i demostren la popularitat que els apòcrifs lulians obtingueren a Anglaterra en els segles XVI i XVII. El descobriment d'un text català anterior a 1450 del *Testamentum* és veritablement una troballa, perquè demostra que Catalunya no permanesqué del tot allunyada, com se creia, del falsejament de la personalitat científica de R. Lull. La descripció dels manuscrits és feta amb molta cura i detall. — J. R.

Butlletí del Centre Excursionista de Vich, I, 1914.

PALMIERI, J. B. : *El Codice Summa Institutionum Placentini del Museu Episcopal de Vich* (p. 129-135). Estudi sobre aquest manuscrit (núm. LXXXII del Catàleg Villanueva), únic conegut que contingui la *Summa codicis* d'En Roger, amb el complement afegit pel Placentí (glosador mort en 1192). L'autor, després d'analitzar el contingut del manuscrit, en dóna una descripció publicant-ne un petit facsimil. — *Notes d'arxiu* (p. 153). Entre elles s'hi dóna un inventari de la Seu de Vich al segle xè, en el que s'hi senyalen alguns llibres. Semblen endevinar-s'hi faltes de lectura. Els llibres són quasi els mateixos mencionats en l'inventari de l'any 957, fet a la mort del bisbe Wadamir (Villanueva, VI, 273), i no hauria estat de més que l'anònim editor l'hagués relacionat amb ell. En l'últim publicat, són interessants les al·lusions a persones o esglésies que tenien llibres en poder seu. — R.

Cenacle. Revista cultural. Manresa. I (1915).

ARDURIU PASQUAL, A. : *Les Biblioteques municipals* (pp. 2 i 3).